

BIBLIOTECA FAGES DE CLIMENT

FIGUERES

Curs 2019/20

Pere Calders

(Barcelona 1912/1994)

Finestres

(adaptació de la Funcional Teatre)

Ens acompanyarà a la tertúlia

La Funcional Teatre!

Dimecres, 8 de gener a les 7 de la tarda
Coordina:
Magda Bosch i Rocamora

Estil

Pere Calders és conegut sobretot per les seves narracions curtes, que han rebut molta més atenció per la crítica i del públic que no pas les seves novel·les. Els contes de Calders han estat descrits com a humorístics, irònics, fantasiosos i absurds, i alguns els han emmarcat dins del realisme màgic.

En bona part dels seus contes, i sobretot en les seves primeres narracions, Calders mostra una predilecció per l'estrany. En aquests contes es produeixen fets inversemblants i fantàstics que interaccionen amb el protagonista de la narració i que, en molts casos, actuen com a catalitzadors de la història. Però cal remarcar que l'exaltació de l'element màgic o sobrenatural no és el propòsit creatiu de Calders, com ho pot ser en la literatura fantàstica. Una tendència que es pot observar en les seves narracions fantasioses és que els seus protagonistes, tot i que de vegades es queixen davant d'aquests fets fantàstics, els solen acabar acceptant amb molta naturalitat i, els que no ho fan així, són ridiculitzats pels altres personatges de la història, que entenen aquells fets com d'allò més naturals. Un exemple d'això es pot veure al conte *L'any de la meva gràcia*, on el protagonista de la història un dia descobreix de sobte que, passant la seva mà pel rostre sense pintar de nines de fusta, les hi pot pintar el rostre amb un realisme extraordinari i, no només accepta aquest poder que se li ha estat atorgat, sinó que fins i tot mostra el seu malestar perquè creu que el poder rebut és molt modest i poc útil. Segons Amanda Bath, els contes de Calders es poden equiparar amb Borges, Cortázar o García Márquez com a exponent igual de talentós dins del gènere del realisme màgic.

Però no tots els contes de Calders són fantasiosos. N'hi ha molts que no contenen cap element fantàstic en els quals Calders juga amb el lector mostrant-li una cosa però dient-li una altra. En aquestes narracions es presenta al lector una realitat que divergeix completament del que explica el narrador i solen mostrar l'humor i l'enginy de Calders a l'hora d'escriure. De vegades, aquesta contraposició entre realitat i aparença genera dubtes al lector sobre què ha succeït veritablement, com per exemple a *Invasió subtil*, on el narrador està plenament convençut que està dinant amb un japonès que es fa passar per català, tot i que aquesta interpretació contradiu completament el que es llegeix al text. O a *Vinc per donar fe*, on el narrador diu que hi ha un vampir al poble i de sobte es troba a la seva cosina inconscient al carrer, a qui mata creient que és una vampiressa, tot i que en el text se'ns explica que era una dona que es desmaiava sovint, generant el dubte de si realment s'havia convertit en vampiressa o no. Malgrat no haver-hi cap justificació al text, es provoca l'especulació sobre la possibilitat que el narrador tingui raó. Es produeix un contrast entre la realitat i l'aparença.

Calders també va escriure 5 contes i una novel·la curta que es desmarquen de les altres perquè mostren una temàtica i influència mexicana. En aquestes narracions es descriuen els protagonistes mexicans amb hàbits de comportament i tendències psicològiques similars a les descrites per l'antropòleg estatunidenc Oscar Lewis, que Calders havia llegit. En algunes d'aquestes narracions també es pot observar l'actitud dels mexicans davant la mort i el culte a la mort que professen. Aquestes narracions també són diferents de les altres perquè tenen un to més realista i menys fantasiós.

Elements típics en la seva obra

Una de les persones que més ha estudiat l'obra de Pere Calders és Joan Melcion, qui ha identificat una sèrie d'elements que són típics en l'obra de Calders. En el seu univers literari, **la casa** és un símbol de seguretat i d'ordre que sovint apareix a l'inici de les seves narracions. El fa servir com a punt d'arrancada d'un procés que, finalment, s'acaba inclinant cap al trasbals. Un altre d'aquests elements és **el jardí**, que representa un escenari on pot passar qualsevol cosa. Aquest fet és observable al conte *El principi de la saviesa*, on el narrador troba una mà al jardí de casa seva i, mentre en busca l'amo, se'ns expliquen moltes de les coses inversemblants que succeeixen en aquell jardí. Un objecte que apareix sovint en la literatura de Calders és **el rellotge**, que simbolitza la inutilitat de l'esforç humà per representar-se allò que és pura idea, un intent impossible de posar límits a allò que no en té: el temps. També hi apareixen sovint científics, investigadors o inventors immersos en empreses impossibles, que representen la ingenuïtat humana i l'esforç inútil per dominar la naturalesa. Finalment, un altre element molt present en la literatura de Calders són **els crims**. Els seus textos són plens de crims i assassinats que, a més a més, se solen cometre amb tota la naturalitat del món. Calders ho fa servir per subvertir les convencions morals i socials i, amb ajut de la ironia, per girar com un mitjà els tòpics morals sobre culpabilitat i innocència.

Possibles influències

Quan s'analitza l'obra de Calders s'hi poden trobar similituds amb altres autors que podrien haver influït en Calders, tot i que ell mai en va arribar a confirmar cap. Per exemple, en la seva obra s'hi poden observar influències de l'humor i la ironia que mostrava el Grup de Sabadell, juntament amb el seu sentit crític de la burgesia. Dins de l'àmbit català, també s'ha dit que una possible influència seria el poeta Josep Carner. Calders va descobrir Carner quan era un adolescent llegint *L'oreig entre les canyes* i va quedar tan fascinat que va acabar llegint tota la seva obra. En els primers contes de Calders també s'hi aprecien influències de les obres de ciència-ficció de Jules Verne o H.G. Wells. Per exemple, dins del recull *El primer arlequí*, es pot llegir el conte *La meva estada al centre de la Terra*, on un escultor crea una reproducció gegant de la Terra i el protagonista hi entra per un dels pols, i que sembla una paròdia del famós *Viatge al centre de la Terra* de Verne. Pel que fa a H.G. Wells, podem trobar un exemple de la seva possible influència en Calders dins del llibre *Invasió subtil i altres contes*, on hi ha un conte titulat *Un trauc a l'infinit* que tracta d'un científic que diu que ha descobert la quarta dimensió i que en alguns punts recorda la novel·la *La màquina del temps*.

Com que l'obra més popular de Calders són els seus contes, també s'ha parlat de possibles influències dins d'aquest àmbit. Una d'aquestes és la de literatura d'Edgar Allan Poe i els seus relats plens de misteri i imaginació. Igual que ell, Calders també intenta, en alguns dels seus contes, explorar fenòmens excepcionals, inexplicables i increïbles, però amb un estil menys fosc i ombrívol que el de Poe i, a diferència d'ell, Calders prefereix divertir el lector en comptes de desconcertar-lo o horroritzar-lo. Una altra de les influències més probables i importants és la de Massimo Bontempelli, l'introduïdor del realisme màgic a Itàlia, que és considerat un dels primers autors d'aquest moviment literari. És força probable que Calders hagués llegit l'autor italià abans de publicar els seus primers treballs, perquè l'any 1935 es va publicar una antologia amb contes seus

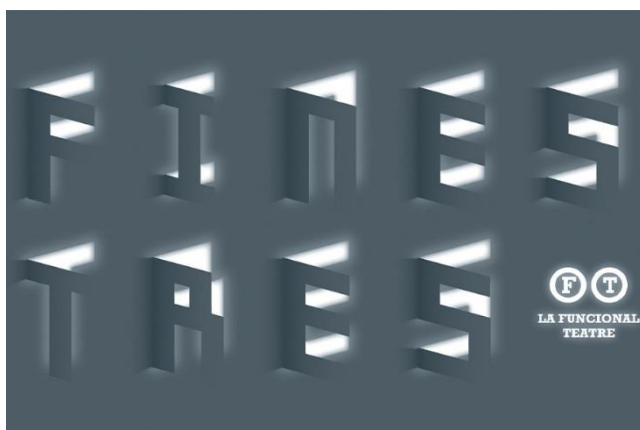
en els Quaderns Literaris de l'editorial de Josep Janés, on un any més tard es va publicar el seu primer recull de contes i la seva primera novel·la. Un altre autor que apareix sovint quan es parla d'influències en Calders és Franz Kafka, perquè aquest també va seguir el realisme màgic i perquè tots dos en algunes de les seves narracions es qüestionen si és possible jutjar moralment els actes humans. En molts contes de Calders es fa referència a **l'atzar o al destí**, i ho fa servir com a element per qüestionar la capacitat de tria en l'ésser humà i, per tant, la manca de responsabilitat en els seus actes. El conte *Coses de la providència*, on el narrador de sobte es troba que a casa seva hi viu una altra gent que diuen que no el coneixen i, finalment, ho accepta com una cosa del destí, n'és un exemple. Altres autors de contes que es diu que podrien haver influït en l'obra de Calders i amb qui sovint se'l compara són l'italià Luigi Pirandello, el polonès Sławomir Mrozek i el francès Charles Nodier, entre d'altres.

Memorials

Nou mesos després de la mort de Calders, es va erigir un monument en record seu al passeig marítim de Llançà, a prop de la casa on estiujava, obra de l'escultor Domènec Fita i Molat. Les cendres del cos incinerat de Calders es van dipositar en aquest monument.

L'any 2012 dotze cantants catalans van compondre un seguit de cançons basades en contes dels diferents reculls de Calders, que després va cantar Judit Neddermann en l'espectacle *Cançons de la veritat oculta*, un títol que fa referència a un dels llibres de Calders. L'espectacle es va presentar a l'Auditori el 24 de maig i posteriorment va fer una gira per Catalunya. Més tard es van enregistrar les cançons i es va publicar un llibre-disc amb les cançons de l'espectacle. (extret de la Viquipèdia)

TEATRE MUNICIPAL EL JARDÍ

Divendres 22 i 29 de novembre i 6 de desembre, a les 9 del vespre.

Dissabte 23 i 30 de novembre i 7 de desembre a les 9 del vespre.

Diumenge 24 de novembre i 7 i 8 de desembre a les 6 de la tarda.

Dijous 5 de desembre a les 6 de la tarda.

Interpretació: Jaume Parés, Eric Jiménez, Marta Figueras, Berta Sayeras, Càndit Miró, Pilar Domínguez, Marc Casanovas, Núria Rodon, Felip Joana, Joan Fibla, Narcís Baguer, Carme Gifre, Imma Carrión, Sara Bartolomé, Adriana Sunet, Nina Jaume, Dolors Garde, Josep Maria Benet, Antoni Tudela, Josep Maria Cortada, Salvador Torres, Dolors Turu, Magda Bosch, Ivette Baguer, Jaume Alsina i Laia Alsina / Direcció musical: Jordi Pous / Direcció: Salvador Torres / Ajudant de direcció: Josep Maria Cortada / Producció: La Funcional Teatre.